

Examensarbete i omvårdnad, 15 hp

När orden inte räcker till- Hälso- och sjukvårdspersonalens andra sätt att få personer med demens att öka sin kommunikation

Bahar Aliassi

Olivia Bergström

Handledare: Ingrid Martinsson

Sjuksköterskeprogrammet, kurs: OM1434

Blekinge Tekniska Högskola, Institutionen för hälsa

Karlskrona Juni 2015

När orden inte räcker till- Hälso- och sjukvårdspersonalens andra sätt att få personer med demens att öka sin kommunikation

Bahar Aliassi
Olivia Bergström

Sammanfattning

Bakgrund: Att kommunicera är ett sätt att förmedla information men också att ta emot information. För sjuksköterskan och annan hälso- sjukvårdspersonal är kommunikation nyckeln till att både utföra en personcentrerad omvårdnad men också för att tillgodose varje enskild individs önskemål. För personer med demens leder sjukdomen till att de kognitiva förmågorna som att kommunicera och minnas påverkas negativt, vilket försvårar tillvaron och möjligheten till att uttrycka sig. En sammanställning av metoder som främjar kommunikation med personer med demens är därför angeläget då denna kunskap kan bidra till att personer med demens ska få möjlighet till bättre kommunikation.

Syfte: Beskriva metoder som används av hälso- och sjukvårdspersonalen för att främja kommunikationen med personer med demens.

Metod: En litteraturstudie baserad på åtta vetenskapliga artiklar som redogör för studier genomförda med en kvalitativ ansats. Data analyserades utifrån Graneheim och Lundmans (2004) beskrivning av en kvalitativ innehållsanalys.

Resultat: Tre huvudkategorier framkom: Musikterapi, Dans och uppvisning samt Bilder och berättelser. Resultatet visar att dessa metoder främjar kommunikationen med personer med demens och leder till en ökad kommunikationsförmåga, uttryck av känslor och tankar, väcker minnen och ger hälso- sjukvårdspersonal möjligheten att tillgodose en personcentrerad omvårdnad.

Slutsats: Bilder, sång, musik, berättelser, uppvisning och dans kan vara metoder som kan underlätta kommunikationen och samtidigt förhöja välmående hos personer med demens.

Nyckelord: Demens, hälso- och sjukvårdspersonal, kommunikation, kvalitativ, litteraturstudie, sjuksköterska.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	2
Demens	2
Omvårdnad av personer med demens	2
Kommunikation med personer med demens	3
Hälso- sjukvårdspersonal	4
Sjuksköterskans roll	4
Teoretisk referensram	4
Syfte	5
Metod	5
Datainsamling	6
Urval	6
Dataanalys	7
Resultat	8
Musikterapi	8
Dans och uppvisning	9
Bilder och berättelser	10
Diskussion	12
Metoddiskussion	12
Resultatdiskussion	14
Slutsats	16
Självständighet	17
Referenser	18
Bilaga 1 Databassökningar I Cinahl och Medline	21
Bilaga 2 Granskningsprotokoll	23
Bilaga 3 Artikelöversikt	24
Bilaga 4 Analysförfarande	26

Inledning

Enligt Socialstyrelsen (2014) är antalet människor med demens i Sverige idag cirka 160 000. I dagens samhälle ökar medellivslängden avsevärt, år 2011 var medellivslängden 83,7 år för kvinnor och 79,8 år för män. Det stora antalet människor födda på 1940 talet som blir allt äldre kan innebära att hälso-och sjukvårdspersonalen kommer att möta allt fler personer som riskerar att drabbas av demens då den risken ökar ju äldre en människa blir (ibid.).

Kommunikation uppstår när samverkan sker med andra personer (Knapp & Vangelisti, 2005). Vad gäller personer med demens påverkas kommunikationsförmågan negativt ju längre sjukdomen fortskrider (Mayhew, Acton, Yauk & Hopkins, 2001). Enligt Weitzel et al. (2011) är kommunikationen mellan personer med demens och hälso- och sjukvårdspersonalen inte alltid optimal då det framgår att hälso- och sjukvårdspersonalen riskerar att använda samma språk som personen med demens (ibid.). Williams, Herman, Gajewski och Wilson (2009) visar att ett infatillerande språk upplevs av personer med demens som nedlåtande och förminskande eftersom de tilltalas som om de vore barn. Weitzel et al. (2011) poängterar att personer med demens ska bli tilltalade som vilken annan vuxen person som helst. Hälso- och sjukvårdspersonalen bör kommunicera direkt med personer med demens och inte prata över huvudet på dem. Socialstyrelsens kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska (2005) poängterar tydligt att det ingår i sjuksköterskeprofessionen att ha förmågan att kommunicera med alla patienter på ett respektfullt sätt. Kommunikationen är angelägen då det kan ske informationsutbyte och den är även viktig för att patienten ska få bli delaktig i beslut som möjliggör optimal omvårdnad (ibid.). Med tanke på att antalet personer med demens kommer öka är det därför av vikt att hälso- och sjukvårdspersonalen har kunskap om metoder som främjar kommunikationen med personer med demens då kommunikation enligt Socialstyrelsen (2005) är viktig för omvårnaden av patienter.

Bakgrund

Demens

Enligt Världshälsoorganisationen (2012) är demens ett samlingsbegrepp på ett flertal olika diagnoser, där det gemensamma för samtliga är att det uppstått en skada i hjärnan (ibid.). Beroende på i vilken del av hjärnan som skadan uppstår kan personen få olika symtom och därmed olika demensdiagnos. När en person insjuknar i demens påverkas de kognitiva, yrkesmässiga, funktionella samt sociala förmågorna (Jönhagen, 2011). Ju äldre en människa blir, desto större är risken att drabbas av sjukdomen (Världshälsoorganisationen, 2012). Viktiga faktorer i utredningen för att ta reda på om demens föreligger är den somatiska undersökningen, test av minnesförmågan, röntgenundersökningar av hjärnan samt sjukdomshistoria från både personen själv men även dennes närstående. Forskning visar att det är inte enbart personen med demens som påverkas av sjukdomen, utan närstående påverkas i allra högsta grad genom att de upplever hur personen förändras och påverkas under sjukdomsförloppet (Jönhagen, 2011).

Enligt Basun (2013) finns det olika typer av demens men Alzheimers sjukdom är den vanligaste typen bland demenssjukdomarna och utgör ca 60 procent av alla. Faktorer som ökar risken för Alzheimers sjukdom är ärftlighet och hög ålder (ibid.). Jönhagen (2011) beskriver en annan typ av demens, vaskulär demens, där den bakomliggande orsaken är kärlförändringar i hjärnan. De kognitiva förändringarna i samband med vaskulär demens kan variera, där vissa funktioner består medan andra helt försämras. Depression är vanligt förekommande bland personer med denna typ av demens. Det finns ytterligare en typ av demens som kallas för frontotemporal demens (FTD) som kännetecknas av skador i hjärnans pannlob och tinningloberna. Den drabbade får en förändrad personlighet, den sociala kompetensen blir nedsatt och individen börjar visa på bristande förmåga vad gäller empati för andra medmänniskor. Även språket påverkas negativt, med problem att sätta rätt ord på saker och ting samt att den röda tråden i samtalen ofta går förlorad (ibid.).

Omvårdnad av personer med demens

Många personer med demens ordineras diverse olika läkemedel med syfte att öka personers välmående men enligt Statens Beredning för Medicinsk Utvärdering (2006) är omvårdnaden minst lika viktig för personer med demens som den medicinska behandlingen. Det innebär att

att hälso- sjukvårdspersonalen behöver genom omvårdnadsinsatser stimulera personer med demens till att påbörja en konversation, att utföra diverse olika aktiviteter samt skapa möjligheter till upplevelser som av personerna upplevs angenäma och behagliga. Grundtanken bakom omvårdnad som riktas till personer med demens är att hjälpa personen att träna upp funktioner som håller på att försämrats, att utföra fysiska aktiviteter samt också att stärka självkänslan hos den enskilda människan (ibid.).

Enligt Svensk sjuksköterskeförening (2010) innebär personcentrerad omvårdnad att individen sätts i centrum och att det är utifrån dennes behov som omvårdnaden skall utformas (ibid.). Även Ekman (2014) menar att den personcentrerade omvårdnaden har fokus på den enskilda personens upplevelser och livssituation. Sjögren, Lindkvist, Sandman, Zingmark och Edvardsson (2013) visar i en studie att det finns en korrelation mellan personcentrerad omvårdnad och förmåga hos personer med demens att utföra aktiviteter i det dagliga livet. Den personcentrerade omvårdnaden ledde till att personerna blev mer självständiga och kunde ta initiativ till att utföra aktiviteter som att äta, dricka och gå på toaletten. Genom den personcentrerade omvårdnaden blev personer med demens följaktligen mer självständiga vilket ledde till ökad självkänsla som resulterade i bättre livskvalité (ibid.).

Kommunikation med personer med demens

Enligt Asplund och Norrman (2011) kommer begreppet "kommunikation" från latin och dess innebörd är "att göra gemensam". Fossum (2013) menar att kommunikation innebär att information överförs till och mellan människor. Kommunikation kan beskrivas som en aktivitet som leder till att förbindelser skapas och information ges och tas emot. Det kan ske både verbalt och icke-verbalt (ibid.). Enligt Skog (2013) tillhör ögonrörelser, ögonkontakt, ansiktsuttryck, gester, tonhöjd, kroppshållning till den icke-verbala kommunikationen. När verbal kommunikation inte fungerar hos personer med demens kan anledningen vara minnesproblem. Det yttrar sig genom att personen har svårt att förstå vad motparten säger, har svårigheter att finna ord och/eller koncentrationssvårigheter (ibid.). Perry, Galloway, Buttorff och Nixon (2005) visar att kommunikation med personer med demens i form av enkla fraser, korta meningar, öppna frågor och upprepning ledde till ökad interaktion mellan personerna med demens och hälso- och sjukvårdspersonalen (ibid.).

Hälso- sjukvårdspersonal

Med begreppet hälso- sjukvårdspersonal menas i detta arbete alla personer som arbetar inom den offentliga respektive privata sjukvården. Med det avses både legitimerad sjukvårdspersonal såsom till exempel sjuksköterskan och biträdande personal såsom till exempel undersköterska (SFS 2010:659).

Sjuksköterskans roll

I Socialstyrelsens (2005) kompetensbeskrivning för legitimerade sjuksköterskor finns rekommendationer som behandlar dels kompetens, yrkeskunnande samt förhållningssätt. I kompetensbeskrivningen finns tre huvudsakliga områden, ”Omvårdnadens teori och praktik”, ”Forskning, utveckling och utbildning” och sist men inte minst området ”Ledarskap” (ibid.). Även Larsson (2014) betonar att ledarskap är ett av sjuksköterskans huvudsakliga arbetsområden. Sjuksköterskan har ett ansvar att leda biträdande personal så att de utför omvårdnaden på ett korrekt sätt. Det innebär att de ger direktiv till biträdande personal gällande rutiner, metoder och arbetssätt som är mest gynnsamt för patientens omvårdnad (ibid). Detta medför att sjuksköterskan bör förmedla den biträdande personal kunskap kring metoder för att främja kommunikationen med patienter då detta enligt Socialstyrelsen (2005) är en viktig del av hälso- och sjukvårdspersonalens kompetensbeskrivning.

Teoretisk referensram

Travelbees (1971) omvårdnadsteori valdes då denna studie har fokus på metoder som kan användas av hälso- och sjukvårdspersonalen för att främja kommunikationen med personer med demens. I Travelbees omvårdnadsteori diskuteras vikten av att sjuksköterskan ser den unika personen bakom patienten för att etablera en relation med denne. Om inte sjuksköterskan ser människan i patienten blir omvårdnaden opersonlig och ytlig. Travelbee anser därför att det är nödvändigt att försöka bortse från rollerna patient och sjuksköterska, för att en mellanmänsklig relation skall kunna etableras. Travelbee betonar att när en mellanmänsklig relation uppnås finns det möjligheter för att åstadkomma en optimal omvårdnad. För att sjuksköterskan ska kunna identifiera patientens behov och påbörja en relation med denne krävs kommunikation. Kommunikationen har en mycket central betydelse i Travelbees omvårdnadsteori. Den är ett medel för att uppnå målet, som i det här fallet är skapandet av en mellanmänsklig relation emellan sjuksköterskan och patienten. Genom en process bestående av olika faser skapas den mellanmänskliga relationen, vilket underlättar omvårdnadsarbetet och leder till en god samverkan mellan patient och sjuksköterska. Men det

kan vara svårt att nå upp till en mellanmännisklig relation för att det innebär en kommunikationsprocess som inkluderar två individer, sjuksköterskan och patienten. Sjuksköterskan och patienten är två unika individer med åsikter, tankar och viljor som kanske skiljs åt. Dessa två individer skall tillsammans samarbeta under omvårdnadsprocessen och därför måste de hitta en god och fungerande kommunikation för att uppnå målet som är mellanmännisklig relation. Den första fasen i processen består av det första mötet mellan sjuksköterskan och patienten. I den här fasen är det viktigt att sjuksköterskan visar intresse för patienten som person. I den andra fasen har en relation utvecklats mellan patienten och sjuksköterskan och deras personligheter börjar nu växa fram. I den här fasen börjar de gå ur sina roller och uppfatta varandra som unika personer. Följande fas i processen utgörs av att sjuksköterskan formar en empatisk förståelse för patienten. Detta leder då till sympati som är nästa fas i processen, empati enligt Travelbee utvecklas till sympati när önskan om att samarbeta och hjälpa till framträder. Som sista fas i processen beskrivs den ömsesidiga förståelsen och respekten mellan sjuksköterskan och patienten. Om sjuksköterskan visar att hon vill hjälpa patienten till att bli bättre etableras nu den så kallade mellanmänniskliga relationen som är viktig vid omvårdnad (Travelbee, 1971).

Syfte

Beskriva metoder som kan användas av hälso- och sjukvårdspersonalen för att främja kommunikationen med personer med demens.

Metod

Studien utfördes som en litteraturstudie, vilket enligt Forsberg och Wengström (2013) innebär att kunskapsläget inom ett specifikt område kartläggs genom att särskilt utvalda artiklar som svarar mot studiens syfte analyseras. De artiklar som väljs ut granskas kritiskt för att sedan antingen exkluderas respektive inkluderas i litteraturstudien. Då syftet med föreliggande studie vara att beskriva metoder som kan användas av hälso- och sjukvårdspersonalen för att främja kommunikationen med personer med demens ansågs en kvalitativ ansats bäst lämpad. Forsberg och Wengström (2013) menar att målet med en kvalitativ ansats i omvårdnadsforskningen handlar om att få en ökad förståelse för det studerade fenomenet.

Datansamling

Enligt Forsberg och Wengström (2013) innebär en litteraturstudie att inom ett avgränsat område kritiskt granska och metodiskt söka artiklar för att kunna sammanställa kunskapsläget från tidigare utförda studier. När litteratursökning utförs, kan detta ske genom att söka kunskapen i välvalda databaser samt att komplettera dessa med manuella sökningar. Två databaser har använts i föreliggande studie. Databasen Pubmed som innehåller forskning inom omvårdnad medicin och odontologi samt databasen Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature (Cinahl) som innehåller forskning inom bland annat omvårdnad, arbetsterapi, medicin och sjukgymnastik. Till en början söktes relevanta söktermer i ”Medical Subject Headings” för att finna de engelska termerna som motvarar föreliggande studies kärnbegrepp. Vid sökning av artiklar har databasernas ämnesordlista använts. I Cinahl har Cinahl Headings använts och i Pubmed har MeSH-termer använts för att kontrollera begreppen som söktes. Begreppen söktes till en början var för sig, för att sedan kombineras ihop. De sökord som söktes i respektive databas var “Psychological Well-being, Interpersonal Relations, Dementia+/TH, Dementia, Alzheimer's Disease, Frontotemporal Dementia, Dementia, Vascular, Lewy Body Disease, Communication, Communication Methods, Total, Nonverbal Communication, Alternative and Augmentative Communication, Registered Nurses , Caregivers, Nurse-Patient Relations. Willman, Stoltz och Bahtsevani (2011) skriver att i databaserna kan Booleska sökoperatörer ”AND” och ”OR”, användas för att hitta relevanta artiklar. När sökningen utförs med hjälp utav de Booleska sökoperatörerna i kombination att rätt begrepp används kan också relevant forskning som eftersöks fås fram (ibid.). I denna litteraturstudie har enbart de Booleska sökoperatörerna ”AND” och ”OR” använts, se bilaga 1.

Urval

Inklusionskriterierna för artiklar som inkluderats i föreliggande studie var att de skulle vara skrivna på engelska och vara Peer Reviewed. När artiklar är Peer Reviewed innebär det att de blivit granskade av personer med kunskap inom området före publicering (Willman et al., 2011). Samtliga artiklar skulle vara skrivna från år 2000 fram till år 2015. Review artiklar exkluderades. I denna litteraturstudie valdes att enbart inkludera äldre personer med demens. Totalt lästes 700 artiklar på titelnivå, varav 95 abstrakt. Efter en närmare granskning på abstraktnivå bedömdes 14 artiklar svar på föreliggande studies syfte. Dessa kvalitetsgranskades och till slut återstod åtta artiklar som inkluderades i föreliggande studie. De sex artiklar som inte inkluderades ansågs efter noggrant genömläsning av artiklen i

fulltext inte motsvara föreliggande studiens syfte. Kvalitetsgranskning gjordes utifrån Willman et al. (2011) kvalitetsgranskningsmall för kvalitativa studier, se bilaga 2. Willman et al. (2011) betonar vikten av att kvalitetsgranskning utförs utav respektive artikel som används för att bedöma varje artikels kvalitet. I Willman et al. (2011) kvalitetsgranskning finns ja och nej frågor som antingen får 1 poäng för ett ja och 0 när svaret blir nej eller vet ej. Det antal poäng som fås efter respektive granskning omvandlas till procent. Sedan omvandlades detta till procent och graderades efter bra kvalite (80-100 %), medel kvalite (70-79 %) och dåligt kvalite (60-69 %). Willman et al. (2011) menar att när procenträkning utförs, kan också jämförelse utav olika studier göras. Willman et al. (2011) betonar också att procenträkning inte utesluter det faktum att övervärdering respektive undervärdering kan göras när kvalitetsgranskning sker (ibid.) Av de åtta artiklarna som inkluderades i föreliggande studie bedömdes sex artiklar vara av bra kvalite respektive två artiklar som medelbra kvalitet. För artikelöversikt se bilaga 3.

Dataanalys

Data har analyserats utifrån Graneheim och Lundman (2004) beskrivning av en manifest innehållsanalys med latent innslag. En latent innehållsanalys innebär att författaren gör egna tolkningar, medan en manifest innehållsanalys innebär att det konkreta i texten analyseras och att ingen egen tolkning av textens innebörds görs (ibid.). Utifrån Graneheim och Lundman (2004) har resultatdelen i respektive artikel lästs igenom flera gånger för att skapa sig en bild över själva innehållet. Respektive artiklar lästs igenom enskilt för att få ett eget perspektiv över innehållet i artiklarna. Vidare har meningenheter plockats ut vars innehåll framfört något som är centralt för respektive artikel men också för studiens syfte.

Meningsenheterna har översatts från engelska till svenska, där målet varit att översätta så noggrant som möjligt för att inte förlora kärnan i respektive mening. De markerade meningenheter som respektive person har valt har gemensamt diskuterats för att göra bedömning om dessa är relevanta för föreliggande studiens syftet. Sedan har dessa meningenheter kondenseras till mindre meningar, där själva kärnan av innehållet kvarstår. De kondenserade meningenheter har i sin tur kodats vilket enligt Graneheim och Lundman (2004) innebär att varje meningenshet tilldelas en etikett som beskriver innebörden av textmassan. Därefter sorterades koderna utifrån likheter och skillnader. Koder med liknande innehåll sammanställdes och utgjorde underlaget för kategorierna. I den processen har Graneheim och Lundman (2004) beskrivning av analys följts (ibid.). För exempel på analysförfarandet, se bilaga 4.

Resultat

Analysen resulterade i tre kategorier som reflekterar de metoder som hälso- och sjukvårdspersonalen kan använda sig av för att främja kommunikationen med personer med demens (Figur 1).

Figur 1 Översikt över kategorier

Musikterapi

När musikterapi, i form av musik och sång, användes vid morgonrutiner var det märkbart att personerna med demens blev mer medvetna omgivningen. De upplevdes av vårdpersonalen vara mera närvarande i stunden och sökte ögonkontakt vid omvårdnaden vilket underlättade kommunikationen mellan hälso- och sjukvårdspersonalen och personalen. Vissa av personerna med demens inledde till och med samtalen vilket var ovanligt då det oftast var det hälso- och sjukvårdspersonalen som brukade börja samtalen. Musikterapi innebär också att även om få ord utbyttes mellan hälso- och sjukvårdspersonalen och personen själv så fungerade ändå kommunikation mycket bättre på grund av personens ökade närvaro och medvetenhet (Hammar Marmstål, Emami, Engström & Götell, 2010). Kommunikationen förbättrades när personer med demens deltog i dramaprogrammet där sång och musik ingick. Dessa förbättringar i kommunikationen uppmärksammades också av närstående (Lepp, Ringsberg, Holm & Sellersjö, 2003). Personerna med demens och hälso- och sjukvårdspersonalen fick bättre ömsesidig kommunikation vid användning av musik och sång vid omvårdnad (Götell, Brown & Ekman 2007).

During background music playing they were more expressive vocally
(Götell et al., 2007, s. 427).

Trots att det inte var alla personer som förbättrades i den verbala kommunikationen så upplevdes musik och sång bidra till att personer med demens blev mer fysiskt rörliga och smidigare i sina rörelser. När sång och musik användes vid morgonrutinerna behövde inte

hälso- och sjukvårdspersonalen ge så mycket instruktioner utan musiken underlättade för personerna att fokuserade på sina morgonrutiner (Hammar Marmstål et al., 2010).

It is strange, because it feels like we are engaged in mutual communication, yet we do not talk that much
(Hammar Marmstål et al., 2010, s. 105).

Musik och sång verkade också stimulera samt framkalla minnen och känslor hos personerna med demens. För det mesta användes sång och musik från gamla tider för att personerna skulle känna igen dem och på så vis stärka minnet (Nyström & Lauritzen, 2005).

The songs used in the dance therapy sessions vary from one session to another, but are by and large traditional Swedish songs....
(Nyström & Lauritzen, 2005, s. 307).

Dans och uppvisning

Dans och uppvisningsprogrammet upplevdes ge personerna med demens mera självförtroende i att själva initiera och ta mer kontakt med varandra vilket gjorde att personer med demens började kommunicera mer spontant med andra runt omkring sig (Lepp et al., 2003; Nyström & Lauritzen, 2005; Stevens, 2011).

Mum has not spoken or communicated effectively for years and there she was in this performance role playing to perfection...
(Stevens, 2011, s. 67).

Personer med demens upplevdes vara mera mentalt närvarande under dramaprogrammet vilket bland annat märktes genom mer påtaglig ögonkontakt mellan de äldre och andra i deras sällskap (Lepp et al., 2003). Vid sessionerna uppmärksammades det mycket skratt och leenden hos personerna. Denna icke-verbala kommunikation användes av individerna för att uttrycka tillfredställelse. Med hjälp av skratt kunde personerna få andra att också skratta (Stevens, 2011). Genom att gestikulera med händer, ansiktsuttryck och kroppshållning kunde personerna interagera med sin omgivning (Nyström & Lauritzen).

...she leans towards the window and look out...and points upwards with her right hand and makes a circular gesture with her hand. Therapist: Yes, I think it is the sun (Nyström & Lauritzen, 2005, s. 302).

Dans och uppvisning sessionerna upplevdes ha stor inverkan på personernas minne. De lärde sig sina repliker och rutiner och vissa kom till och med ihåg dessa till kommande sessioner. Det framkom även att fastän det från början verkade vara omöjligt för personerna med demens att öva in och komma ihåg sin uppvisning så blev de bättre och bättre ju längre sessionerna framskred (Lett et al., 2003; Nyström & Lauritzen, 2005; Stevens, 2011). Sessionerna gjorde att personerna interagerade med varandra. Det ledde även fram till att ämnen togs upp som förde med sig att personerna kunde associera dem till andra situationer i sitt liv, således återaktiverades deras minnen under sessionerna (Lepp et al., 2003).

They started to remember special events, such as their first day of school, getting married and special skills they had practiced in their active lives, before they were diagnosed as having dementia.
(Lepp et al., 2003, s. 878).

Bilder och berättelser

Bilder stimulerade personerna med demens till att berätta om minnen, livshändelser som de tidigare varit med om (Fels & Astell, 2011; Woolhiser Stallings, 2010). I respektive bild kunde personerna med demens skåda "jul", "påsk", "nyår", "födelsedagsfirande" och "semester". Vid observation utav personerna med demens framkommatt introducering utav bilder, oavsett dess innehåll, bringade fram berättelser kopplade till respektive personers tidigare livssituation. Att få bilder introducerade och bli ombedd att berätta om det som kunde skådas upplevdes roligt och meningsfullt (Fels & Astell, 2011). I samband med skapande av collage med olika bilder som innehöll kvinnor, män och andra saker fick personerna ökad förmåga att uttrycka sig verbalt. De kopplade även collagebilderna till sina tidigare upplevda livssituationer (Woolhiser Stallings, 2010).

All stores from our data contain evaluative elements, most often containing words such as "It was good/great", "it was awful", or "we didn't expect too much". These evaluative statements were inserted

throughout the story text of all analyzed stories indicating that the storytellers had formed an opinion of themselves or their story and provided it with a greater context (Fels & Astell, 2011, s. 537).

När personer med demens fick i uppgift att klistra fast bilder på ett collage visade det sig att uppgiften ledde till upplevelser av kontroll, värdighet och ökad förmåga att uttrycka sig. Den ökade kontrollen visade sig när personerna valde att omorganisera fotografierna och göra om uppgiften för att få det precis som de önskade vilket uppfattades kunna bero på att personerna fann en koppling mellan bilderna och personernas tidigare livssituation. Ett tydligt exempel på ökad ihågkommande kunde visa sig när under en av sessionerna påbörjade en person med demens att gråta, då fotografi föreställde personens son. Bilderna ledde till påminnelse och återkoppling till tidigare levda dagar. Det observeras även att meningsuppbyggnad och förmåga att uttrycka sammanhang kunde utföras utan några avbryt (Woolhiser Stallings, 2010).

Nonetheless, the images seemed to help Kyle reminisce about his life as well as to tell others about himself. His verbalizations and interactions with the images indicated support for the process of reminiscence (Woolhiser Stallings, 2010, s. 138).

Användningen av hjälpmedlet ”Talking Mats”, en matta med kort som är kopplade till specifika ämnen som även representerar olika känslor, ledde till en bättre förmåga att kommunicera verbalt. Det gjorde att personernas förståelse ökade samt upplevdes trevligare av såväl personerna med demens som hälso- och sjukvårdspersonalen (Murphy, Oliver & Cox 2007).

Talking Mats were shown to be more effective than both structured and unstructured conversation allowing people with dementia to communicate their views about their well-being (Murphy et al., 2007, s. 25)

Användning utav bilder ledde till att personerna med demens kunde uttrycka sina känslor och värderingar och blev mera närvarande i det som skedde (Fels & Astell, 2011; Murphy et al., 2007; Woolhiser Stallings, 2010). Till skillnad mot när strukturerad konversation och ostrukturerade konversationerna ägde rum, visade det sig att när Talking Mats användes där

bilder och symboler fick utgöra en del av kommunikationen, ökade både förståelse och välbefinnande hos personerna. När bilder användes kunde personerna med demens hålla igång ett samtal som pågick längre än när bilder inte användes. Hjälpmidlet Talking Mats uppfattades kunna förbättra minnet och ledde vidare till att en ökad tro på att bilderna verkligen utgjorde ett redskap för personerna med demens att tala om vad de verkligen önskade utav omgivningen (Murphy et al., 2007).

Talking Mats improved participant understanding, researcher understanding, participant engagement and the amount of time the participant remained on track (Murphy et al., 2007, s. 25)

Diskussion

Diskussionen kommer att delas in två delar, metoddiskussion respektive resultatdiskussion.

Metoddiskussion

I denna litteraturstudie inkluderades åtta artiklar med kvalitativ design som ansågs vara relevanta för föreliggande studiens syfte samt också var av god eller medelgod kvalitet. Att artiklar med kvalitativ design valdes berodde på att denna metod ansågs vara lämplig för att belysa metoder som kan användas av hälso- sjukvårdspersonalen för att främja kommunikation med personer med demens. Forsberg och Wengström (2013) menar att en litteraturstudie kartlägger kunskapsläget inom ett visst specifikt område (ibid.). En empirisk studie med intervjuer som datainsamlingsmetod hade kunnat göras istället för en litteraturstudie, men tidsramen på tio veckor ansågs vara ett hinder för att genomföra en empirisk studie.

Styrkan i denna litteraturstudie är att samtliga artiklar som inkluderats i resultatet har granskats av författarna såväl enskilt som tillsammans för att finna det som är gemensamt men även för att inte missa något som är väsentligt utifrån studiens syfte. Databaserna Cinahl och Pubmed användes för sökning av vetenskapliga artiklar. Dessa databaser innehåller enligt Willman et al. (2011) artiklar som inom ämnet omvårdnad och ansågs därför som lämpliga i denna studie. Willman et al., (2011) menar dock att det bra att använda sig av många olika databaser för att få flera relevanta artiklar som svarar på syfte. Användning av Cinahl och Pubmed ansågs vara tillräckligt genom att relevanta artiklar identifierades som tillsammans

kunde utgöra studiens resultat. Det kan tänkas att om fler databaser använts hade studiens resultat sett annorlunda ut.

Ett inklusionskriterium var att artiklarna inte skulle vara skrivna innan år 2000. Anledningen till detta var att detta ansågs vara en god begränsning för att få fram den allra nyaste forskningen i kombination med att den mängd artiklar som uppkom vid sökningar i databaserna Pubmed och Cinahl var hanterbara utifrån den givna tidsramen. Utgångspunkten var att enbart artiklar från Sverige skulle inkluderas för att dels begränsa arbetets omfång men även för att metoderna skulle kunna användas och förstås i ett svenskt kontext. I sökningarna framkom dock artiklar från Sverige, Kanada, Storbritannien, Australien och USA. Samtliga dessa länder, förutom USA, är enligt Sveriges Kommuner och Landsting (2005) länder vars sjukvård finansieras statligt och är tillgängligt för varje medborgare i respektive land. Detta innebär att länderna har liknande sjukvårdssystem som Sverige och detta kan därmed stärka resultatens överförbarhet. Däremot inkluderades en artikel från USA, vilket kan ha haft påverkan på resultatet. Denna artikeln ansågs vara av relevans utifrån studiens syfte och bidrog till att öka bredden av det studerade fenomenet.

Alla sökord som användes i databaserna Cinahl och Pubmed hade en tydlig koppling till syftet och valet gjordes att använda sig utav flera sökord för att resultatet skulle bli brett och för att undvika att missa artiklar som hade relevans till litteraturstudien. Willman et al., (2011) skriver att användning av de Booleska sökoperatorerna leder till en breddning utav sökningen som eftersträvas samt att de artiklar som inte önskas utesluts. I databaserna användes de Booleska sökoperatorerna "AND" och "OR". För att undvika att missa relevanta artiklar användes inte "NOT", en konsekvens som kan ha bidragit till det stora antal artiklar som uppkom vid sökningarna.

Samtliga vetenskapligt granskade artiklar som inkluderades var skrivna på engelska. Då engelska inte författarnas första språk kan de översättningar som gjordes till svenska kunnat ha inverkan på resultatet. För att undvika risken för missförstånd vid tillfällena då det förekom osäkerhet gällande översättning användes en engelsk-svensk ordbok. Det faktum att enbart engelska artiklar inkluderades kan ha påverkat resultatet, då artiklar som varit relevanta för litteraturstudien kan ha gått miste om på grund av att det inte varit skrivna på engelska. I samtliga artiklar framkom det att en etisk kommitté godkände studien. Vidare framkom i samtliga artiklar en tydlig beskrivning gällande metod och urval. Vad som dock skiljdes åt

var att i en artikel framkom ett kortare resultat, dock en mycket längre diskussion där delar av resultatet presenterades.

Kvalitetsgranskningsprotokoll enligt Willmans et al. (2011) användes för granskning av artiklarnas kvalitet. Respektive artiklar lästes igenom enskilt för att sedan kvalitetsgranskas tillsammans utifrån diskussion. Efter granskningen av 14 artiklar exkluderades åtta artiklar då de inte stämde in på föreliggande studiens syfte. Sex av de inkluderade artiklarna bedömdes vara av bra kvalite medan två artiklar bedömdes vara av medelbra kvalite. En innehållsanalys gjordes utifrån Graneheim och Lundmans (2004) beskrivning av kvalitativ innehållsanalys. Samtliga artiklar lästes enskilt och oberoende av varandra för att sedan jämföras och sammanställas gemensamt då det antogs att detta analysförförande skulle leda till att fler relevanta meningsenheter valdes ut utifrån syftet. Kodning och analys på underkategori samt huvudkategorinivå utfördes tillsammans genom diskussion och reflektion. Att en manifest innehållsanalys med latent inslag valdes innebar att en viss grad av tolkning har gjorts. Om analysen är utförd alltför textnära kan det leda till att helhetsbilden av det studerade fenomenet kommer i bakgrunden (Graneheim & Lundman, 2004). En tolkning behövs för att resultatet ska bli meningsfullt och förståeligt (ibid.). Enligt Forsberg och Wengström (2008) kan nackdelen med en litteraturstudier kunna vara att de inkluderade artiklarnas författare har redan gjort en tolkning av den insamlade datan vilket kan göra att en viss del av informationen har försvunnit (ibid.). Eftersom datan i de valda artiklarna är redan tolkat en gång av artiklarnas författare innebär det att analysen i denna studie blev sekundär vilket kan i sin tur kan ha påverkat resultatet.

Resultatdiskussion

Eftersom demenssjukdomar påverkar de kognitiva funktionerna som gör att bland annat kommunikationen sakta men säkert slutar fungera hos den drabbade (Jönhagen, 2011) är det viktigt att försöka hitta andra sätt som främjar, förbättrar och underlättar kommunikationen med personen med demens. Resultat visade att när musik och sång användes vid morgonrutiner med personer med demens så ökade det deras medvetenhet vilket i sin tur underlättade kommunikationen med hälso- och sjukvårdspersonalen. Vid användning av musik och sång kunde även personer med demens initiera till kommunikation som ledde till att hälso- och sjukvårdspersonalens fick ökad förståelse för deras önskemål. Vidare resulterade användningen av musik och sång till skapa en gladare och lugnare stämning emellan personerna och hälso- och sjukvårdspersonalen och en ömsesidig förståelse i

kommunikationen skapades. Resultatet styrks av Asplund och Norrman, (2011) som skriver att kommunikation leder till att förbindelser skapas och att information ges och tas emot (ibid.). Det framkom även i resultatet att när musik och sång, dans och uppvisning, och bilder och berättelser användes för att främja och förbättra kommunikationen hos personer med demens förde det med sig andra positiva saker. Minnet stimulerades, personernas välmående ökade och de blev mer kontaktbara och initiativrika, stundvis var de närvarande och med i nuet. Detta bekräftas av Götell, Brown och Ekman (2002) som visade att personer med demens som hade bakgrundsmusik eller hade hälso- och sjukvårdspersonal som sjöng för dem under morgonrutiner fick ökad välmående och välbefinnande. Personerna upplevdes vara mer adekvata, visade vilja att kommunicera och visa känslor samt ta emot instruktioner. Musik och sång gjorde också att störande skrik och motstånd till att utföra uppgifter som exempelvis påklädning och tandborstning minskades (ibid.).

I resultatet framkommer att när en av personerna med demens var med i ett uppvisningsprogram blev personens man rörd av programmets inverkan på henne. Maken upplevde att han återigen fick tillbaka hans ”gamla” fru om än för ett kort ögonblick. Svensk sjuksköterskeförening (2010) betonar att det är viktigt att personer som är drabbade av en sjukdom inte ska omvandlas till sin sjukdom (ibid.). Detta kan lätt hända, speciellt om personerna lider av en demenssjukdom eftersom personligheten upplevs försvinna (Jönhagen, 2011). Resultatet visar att personer med demens unika personligheter kan föras fram med hjälp av de olika metoderna som främjar kommunikationen. Det här är något som Travelbee (1971) diskuterar i omvårdnadsteorin där hon tar upp vikten av att hälso- och sjukvårdspersonalen ser den unika individen och personen bakom sjukdomen. Det är först då enligt Travelbee (1971) en djupare relation och kommunikation kan bildas. När hälso- och sjukvårdspersonalen ser den unika individen bakom sjukdomen möjliggörs även en mer personcentrerad omvårdnad som enligt Ekman (2014) har fokus på den enskilda personens upplevelser och livssituation.

Förutom musikterapi, dans och uppvisning visade även resultatet att metoder som använde sig av bilder och berättelser hade positiv inverkan på personer med demens. I resultatet framkom det exempelvis att personerna hade nytta av att använda bilder som hjälpmedel. Metoden hjälpte personer med demens att minnas vad omgivning hade sagt och underlättade för de att uttrycka sina åsikter om sitt välbefinnande. Den verbala kommunikationen ökade och förbättrades när personer med demens hade bilder som de kunde associera sina tankar

med. Acton, Yauk, Hopkins och Mayhew (2007) studie indikerar också en ökad verbal kommunikation när bilder användes vid kommunikation med personer med demens. I denna studie framkom det att när bild användes som ett sätt att få igång en konversation så ökade ordförrådet hos personerna. Murphy och Olivers (2013) visar också de ovannämnda positiva effekterna av att ta hjälp av bilder i omvårdnad av personer med demens. I studien framkom att hälso- och sjukvårdspersonalen kände sig skyldiga när de tog beslut åt personer med demens för att de kände att deras vilja bestämdes över huvudet på dem. Vid användning av bilder kunde hälso- och sjukvårdspersonalen i stället känna att de kunde diskutera fram ett beslut med personen med demens då metoden gjorde de mer öppna för kommunikation. Detta gjorde att personer med demens blev mer involverade i beslut om deras vardag och hälso- och sjukvårds personal inte kände att de tog över (ibid.). Enligt Skog (2013) är det viktigt att hälso- och sjukvårdspersonalen ger en personcentrerad vård vilket innebär att vården sker utifrån de värderingar och livsmönster som vårdtagaren har och det inkluderar även vårdtagare som är drabbade av demens (ibid.).

I Perry et al. (2005) studie analyseras de typiska sätten att kommunicera med personer demens. Genom att hälso- och sjukvårdspersonalen använde sig av enkla fraser, korta meningar, öppna frågor och upprepning ledde detta till att personerna bättre förstod och följde med i konversationer (ibid.). Resultatet i denna studie visade att metoderna, sång och musik, dans och uppvisning och bilder och berättelser hade en positiv inverkan på personer med demens. Det påverkade deras välmående, deras interaktion med omgivningen, spred glädje och framförallt så ökades viljan att kommunicera. Dessa metoder bör därför användas och uppmärksammas mer av hälso- och sjukvårdspersonalen då de är till stor hjälp vid kommunikationen med personer med demens. En reflektion på detta är att det vore bra om de traditionella sätten att kommunicera med personer med demens kunde kombineras med metoderna som framkommer i resultatet för att uppnå optimal kommunikation.

Slutsats

För att en god vårdrelation skall etableras fordras att hälso-och sjukvårdspersonal och personer med demens kan kommunicera så att information, känslor och viljor kan komma till uttryck. När det gäller att vårda personer med demens kan det bli komplicerat då sjukdomen inverkar på kognitiva funktioner som gör att kommunikationsförmågan begränsas. I takt med att den äldre befolkningen ökar innebär det att sjuksköterskor kommer att vårda fler personer

med demens då risken för sjukdomen ökar med stigande ålder. Detta medför att hälso- och sjukvårdspersonalen bör öka kunskapen om hur man kan förbättra och främja kommunikationen för denna grupp personer. Litteraturstudien visar att det finns metoder som kan underlätta kommunikationen och samtidigt öka välmående hos dessa personer. Hälso- och sjukvårdspersonalen kan använda sig de olika metoderna som bäst lämpar omvårdnadssituationen. Exempelvis kan musikterapi användas vid morgonrutiner för att öka medvetenheten hos personer med demens vilket gör att de blir mer följsamma när morgonrutinerna utförs. För att främja minnet och öka den verbala kommunikationen hos personer med demens kan hälso- och sjukvårdspersonalen använda sig av bilder. Det är viktigt för hälso- och sjukvårdspersonalen att dra nytta av metoderna för att utan en bra kommunikation finns det en risk att välbefinnandet hos personer med demens försämras och att deras viljor och önskemål inte kommer till uttryck.

Självständighet

Bahar Aliassi och Olivia Bergström har tillsammans skrivit denna studie. Arbetsfördelningen har varit rättvist fördelat där det mesta av arbetet utförts tillsammans. Artikelsökningar gjordes gemensamt där bägge parterna kom överens om vilka kriterier och sökord skulle ingå. Artiklar som sedan valdes ut lästes enskilt av respektive person där de sedan tog ut de självvalda meningsenheterna. Analysen utfördes tillsammans. Båda deltog i skrivandet av examensarbetets samtliga delar.

Referenser

- Asplund, K. & Norrman, K. (2011). Episoder av psykisk klarhet hos personer med svår demenssjukdom. I: A.-K. Edberg (Red.), *Att möta personer med demens* (s 69-81). Lund: Studentlitteratur.
- Basun, H. (2013). Demenssjukdomar. I: H. Basun (Red.), *Boken om demenssjukdomar*. (12-26.) Lund: Studentlitteratur
- Borg, C., Hallberg, IR. & Blomqvist, K. (2006). Life satisfaction among older people (65+) with reduced self-care capacity: The relationship to loneliness, overall health, physical activities and economic aspects. *Journal of Clinical Nursing*, 15 (5), 607-618.
- Ekman, I. (2014). *Personcentrering inom hälso- och sjukvård: från filosofi till praktik*. Stockholm: Liber.
- Fels, D. I., & Astell, A. J. (2011). Storytelling as a Model of Conversation for People With Dementia and Caregivers. *American Journal of Alzheimer's Disease and Other Dementias*, 26(7), 535-541
- Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Fossum, Björn (2013). *Kommunikation: samtal och bemötande i vården*. uppl. Studentlitteratur
- Graneheim, U.H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24 (2), 105-113.
- Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. (2009). The influence of caregiver singing and background music on vocally expressed emotions and moods in dementia care: a qualitative analysis. *International Journal of Nursing Studies*, 46(4), 422-430.
- Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. (2002). Caregiver singing and background music in dementia care. *Western Journal of Nursing Research*, 24(2), 195-216.
- Hammar, L. M., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2011). Finding the key to communion - Caregivers' experience of 'music therapeutic caregiving' in dementia care: A qualitative analysis. *Dementia (1)*, 98-111.
- Jönhagen, M. (2011). Demenssjukdomar- en översikt. I: A.-K. Edberg (Red.), *Att möta personer med demens* (s. 345-354). Lund: Studentlitteratur.
- Knapp, M. L., & Vangelisti, A. L. (2005). *Interpersonal communication and human relationships* . Boston: Allyn & Bacon
- Larson, I. (2014). Att leda patientnära omvårdnadsarbete. I: E. Dahlborg- Lyckhage (Red.), *Att bli sjuksköterska- en introduktion till yrke och ämne* (197-215). Lund: Studentlitteratur.

- Lepp, M., Ringsberg, K., Holm, A., & Sellersjö, G. (2003). Dementia -- involving patients and their caregivers in a drama programme: the caregivers' experiences. *Journal Of Clinical Nursing, 12*(6), 873-881.
- Mayhew, P., Acton, G. J., Yauk, S., & Hopkins, B. A. (2001). Communication from individuals with advanced dementia. *Geriatric Nursing, 20*, 106-110
- Murphy, J., Gray, C., & Cox, S. (2007). The use of Talking Mats to improve communication and quality of care for people with dementia. *Housing, Care & Support, 10*(3), 21-27.
- Murphy, J., & Oliver, T. (2013). The use of Talking Mats to support people with dementia and their carers to make decisions together. *Health & Social Care In The Community, 21*(2), 171-180
- Nyström, K., & Lauritzen, S. (2005). Expressive bodies: demented persons' communication in a dance therapy context. *Health: An Interdisciplinary Journal For The Social Study Of Health, Illness & Medicine, 9*(3), 297-317.
- Perry, J., Galloway, S., Bottorff, J., & Nixon, S. (2005). Nurse-patient communication in dementia: improving the odds. *Journal Of Gerontological Nursing, 31*(4), 43-52.
- SFS (2010:659). *Patientsäkerhetslagen*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Sjögren, K., Lindkvist, M., Sandman, P., Zingmark, K., & Edvardsson, D. (2013). Person-centredness and its association with resident well-being in dementia care units. *Journal Of Advanced Nursing, 69*(10), 2196-2206.
- Skog, M (2013). Den fundamental och kroppsnära vården och omsorgen vid demenssjukdom. I H.Basun (Red.), *Boken om demenssjukdomar* (s 77-146). Stockholm: Liber.
- Svensk sjuksköterskeförening [SSF]. (2014). *ICN:s etiska kod för sjuksköterskor*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening. Hämtad 150413 från: http://www.swenurse.se/globalassets/publikationer/etik-publikationer/sjukskoterskornas.etiska.kod_2014.pdf
- Socialstyrelsen. (2005). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*
- Socialstyrelsen. (2014). *Nationell utvärdering- vård och omsorg vid demenssjukdom*
- Socialstyrelsen (2010). *Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom 2010 – stöd för styrning och ledning*. Socialstyrelsen. Hämtad från; <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18012/2010-5-1.pdf>
- Statens Beredning för Medicinsk Utvärdering (2006). *Vård av personer med demenssjukdom – Vad vet vi idag?* Hämtad 150512 från http://www.sbu.se/upload/Publikationer/Content0/1/Demens_2007_kommun.pdf
- Stevens, J. (2012). Stand up for dementia: Performance, improvisation and stand up comedy as therapy for people with dementia; a qualitative study. *Dementia 11*(1), 61-73.

Svensk Sjuksköterskeföreningen. (2010). *Personcentrerad vård*. Hämtad 150513 från http://www.swenurse.se/globalassets/publikationer/ssf-om-publikationer/om.personcentrerad.vard_web.pdf

Sveriges Kommuner och Landsting, (2005). *Svensk sjukvård i internationell belysning: en jämförelse av vårdbehov, kostnader och resultat*. Stockholm: SKL. Elektronisk: <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-029-0.pdf> Hämtad: 150510

Travelbee, J. (1971). *Interpersonal aspects of nursing*. (2. ed.) Philadelphia: Davis

Weitzel, T, Robinson, S, Mercer, S, Berry, T, Barnes, N, Plunkett, D, Vollmer, C, Foster, T, Friedrich, L, Allen, L, Holmes, J, & Kirkbride, G 2011, 'Pilot Testing an Educational Intervention to Improve Communication With Patients With Dementia', *Journal For Nurses In Staff Development*, 27, 5, pp. 220-226,

Williams, K., Herman, R., Gajewski, B., & Wilson, K. (2009). Elderspeak communication: impact on dementia care. *American Journal Of Alzheimer's Disease & Other Dementias*, 24(1), 11-20.

Willman, A., Stoltz, P. & Bahtsevani, C. (2011). *Evidensbaserad omvårdnad: en bro mellan forskning & klinisk verksamhet*. Lund: Studentlitteratur.

Woolhiser Stallings, J. (2010). Collage as a therapeutic modality for reminiscence in patients with dementia. *Art Therapy: Journal Of The American Art Therapy Association*, 27(3), 136-140.

World Health Organization (2012). *Dementia, a public health priority*. Geneve, Schweiz: World Health Organization

Bilaga 1 Databassökningar I Cinahl och Medline

Sökordskombinationer Cinahl	Antal träffar	Sökdatum	Antal lästa titlar	Lästa abstrakt	Antal valda artiklar
S1 Dementia+/TH	1461	2015-03-25			
S2 Dementia	8794	2015-03-25			
S3 Alzheimer's Disease	7226	2015-03-25			
S4 Frontotemporal Dementia	20	2015-03-25			
S5 Dementia, Vascular	331	2015-03-25			
S6 Lewy Body Disease	207	2015-03-25			
S7 S1 OR S2 OR S3 OR S4 OR S5 OR S6	15113	2015-03-25			
S8 Communication	13328	2015-03-25			
S9 Communication Methods, Total	25	2015-03-25			
S10 Nonverbal Communication	782	2015-03-25			
S11 Alternative and Augmentative Communication	539	2015-03-25			
S12 S8 OR S9 OR S10 OR S11	14440	2015-03-25			
S13 Registered Nurses	5233	2015-03-25			
S14 Caregivers	9612	2015-03-25			
S15 Nurse-Patient Relations	3477	2015-03-25			
S16 S13 OR S14	14804	2015-03-25			
S17 S7 AND S12	273	2015-03-25	273	34	5
S18 S7 AND S12 AND S15 AND S16	2	2015-03-25	2	2	0
S19 S7 AND S11 AND S15	0	2015-03-25	0	0	0
S20 S7 AND S12 AND S16	91	2015-03-25	91	14	1
S21 Psychological Well-being	5076	2015-03-25	0	0	0
S22 S7 AND S12 AND S21	7	2015-03-25	7	2	1#
S23 S7 AND S15 AND S16	20	2015-03-25	20	3	0
S24 S1 AND S12	47	2015-03-25	47	1#	1#
S25 S1 AND S12 AND S16	19	2015-03-25	19	1#	1#

Indikerar att samma artikel förekommer i tidigare sökning

Sökordskombinationer Cinahl	Antal träffar	Sökdatum	Antal lästa titlar	Lästa abstrakt	Antal valda artiklar
Dementia	71371	2015-03-26			
Frontotemporal Dementia	1291	2015-03-26			
Dementia, Vascular	4485	2015-03-26 2015-03-26			
Alzheimer Disease	43001	2015-03-26			
Lewy Body Disease	1896	2015-03-26			
Lewy Body Disease OR Alzheimer Disease OR Dementia Vascular OR Frontotemporal Dementia OR Dementia	71371	2015-03-26			
Communication	374706	2015-03-26			
Nonverbal Communication	11627	2015-03-26			
Communication Methods, Total	74	2015-03-26			
Interpersonal Relations	146563	2015-03-26			
Interpersonal Relations OR Communication Methods, Total OR Nonverbal Communication OR Communication	294996	2015-03-26			
Interpersonal Relations OR Communication Methods, Total OR Nonverbal Communication OR Communication AND Lewy Body Disease OR Alzheimer Disease OR Dementia Vascular OR Frontotemporal Dementia OR Dementia:	3552	2015-03-26			
Caregivers	16600	2015-03-26			
Nurse	30107	2015-03-26			
Caregivers OR Nurse	46522	2015-03-26			
Interpersonal Relations OR Communication Methods, Total OR "Nonverbal Communication OR Communication AND Lewy Body Disease OR Alzheimer Disease OR Dementia, Vascular OR Frontotemporal Dementia OR Dementia AND Nurses OR Caregivers	524	2015-03-26			
Communication OR "Nonverbal Communication OR "Communication Methods, Total AND ("Lewy Body Disease OR "Dementia, Vascular OR "Dementia OR "Frontotemporal Dementia OR "Alzheimer Disease	2626	2015-03-26			
Caregivers OR Nurses AND Communication OR Nonverbal Communication OR Communication Methods, Total AND Lewy Body Disease OR Dementia, Vascular OR Dementia OR Frontotemporal Dementia OR Alzheimer Disease	241	2015-03-26	241	22	2

Bilaga 2 Granskningsprotokoll

Mall för kvalitetsbedömning av kvalitativ metod

Beskrivningen av studien, t.ex. metodval.....

Tydlig avgränsning/problemformulering? Ja Nej Vet ej

Patientkaraktäristiska: Antal

Ålder

Man/Kvinna

Är kontexten presenterad? Ja Nej Vet ej

Etiskt resonemang? Ja Nej Vet ej

Urval

- Relevant? Ja Nej Vet ej

- Strategiskt? Ja Nej Vet ej

Metod för

- urvalsförfarande tydligt beskrivet? Ja Nej Vet ej

- datainsamling tydligt beskrivet? Ja Nej Vet ej

- analys tydligt beskriven? Ja Nej Vet ej

Giltighet

- Är resultatet logiskt, begripligt? Ja Nej Vet ej

- Råder datamättnad? Ja Nej Vet ej

- Råder analysmättnad? Ja Nej Vet ej

Kommunicerbarhet

- Redovisas resultatet klart och tydligt? Ja Nej Vet ej

- Redovisas resultatet i förhållande

Till en teoretisk referensram? Ja Nej Vet ej

Genereras teori? Ja Nej Vet ej

Huvudfynd

Vilket/ -n fenomen/upplevelse/mening

Beskrivs? Är beskrivning/analys adekvat?.....

Sammanfattande bedömning av kvalitet

Bra Medelbra Dåligt

Kommentar.....

Granskare sign:

Hämtad från: Willman, A., Stoltz, P., & Bahtsevani, C. (2011). *Evidensbaserad omvårdnad: en bro mellan forskning och klinisk verksamhet*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 3 Artikelöversikt

Författare/år/land	Titel	Syfte	Metod	Resultat	Kvalitet
Fels, D. & Astell, A. Kanada 2011	Storytelling as a model of conversation for people with dementia and caregivers	Undersöka hur pass bra inverkan historieberättande är för personer med progressiv förlust av kognition. Samt utforska historieberättandets potential för inverkan på personer med demens sociala liv.	Kvalitativ intervju studie. Analys genom narrativ metod.	Vid användning utav bilder fick personer med demens en ökad förmåga att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt.	Bra
Gözell, E. Brown, S., & S, Ekman. Sverige 2009	The influence of caregiver singing and background music on vocally expressed emotions and moods in dementia care: A qualitative analysis	Syftet var att belysa de vokabulära och känslomässiga uttrycken vid kommunikation mellan hälso- och sjukvårdspersonal under morgonrutiner när musik och bakgrundsmusik användes.	Videoinspelningar. Analys med användning utav kvalitativ innehållsanalys.	När bakgrund musik och sång användes under morgonrutinerna ökade kommunikationen mellan personerna med demens och hälso- sjukvårdspersonalen. Vidare upptäcktes att positiva känslor och uttryck ökade när sång och musik användes, samt ledde till ett bättre samarbete mellan personerna med demens och hälso- sjukvårdspersonalen.	Bra
Hammar Marmstål L., Emami A., Engström G & Gözell E Sverige 2010	Finding the key to communion- Caregivers' experience of 'music therapeutic caregiving' in dementia care: A qualitative analysis	Att beskriva hälso- och sjukvårdspersonalens upplevelser av hur personer med olika former av demens reagerade under morgonrutinen när musikutövning användes i jämförelse om det inte användes	Gruppintervjuer. Kvalitativ innehållsanalys.	Vid användning av musik blev personerna med demens mer fokuserade, de blev mer följdsamma och närvarande. Vidare visade deras avslappnade intryck av att de upplevde morgonrutinerna mer glädjefyllda när Music användes.	Bra
Lepp, M., Ringsberg, K., Holm, A-N, & Sellerskö, G. Sverige 2003	Dementia – involving patients and their caregivers in a drama programme: the caregivers experiences.	Syftet med studien var att beskriva hur ett teater program för patienter med demens och vårdgivare upplevdes utav vårdgivarna.	Semistrukturerade intervjuer. Fenomenografi.	Drama programmet hjälpte personerna med demens att komma ihåg och göra kopplingar till tidigare upplevda händelser. Upplevda känslor, lycka och sorg visades mera öppet av personerna med demens efter att de genomgått programmet och visade ett större intresse för omgivningen.	Bra

Murphy, J. Gray. C., & Cox Storbritannien 2007	The use of Talking Mats to improve communication and quality of care for people with dementia	Syftet var att se om Talking Mats kunde skapa möjligheter för personer med demens att uttrycka deras syn på sitt välmående: Hjälper Talking Mats personer med demens att börja kommunicera? Är Talking Mats effektiv för alla typer av demens, eller har den effekt på enbart personer med demens vars demens ligger i förstadiet. Att undersöka äldre med demens kommunikation genom en serie gruppterapier där dans, musik och sång var centralt.	Videoinspelade intervjuer både strukturerade och ostrukturerade Kvalitativ innehållsanalys.	Talking Mats visar sig vara ett effektivt redskap som gör det möjligt för personer med demens att kommunicera och hjälper personen att visuellt peka på specifika bilder för önskat mål	Medelbra
Nyström K, & Lauritzen Olin S, Sverige 2005	Expressive bodies: demented persons' communication in a dance therapy context	Att undersöka äldre med demens kommunikation genom en serie gruppterapier där dans, musik och sång var centralt.	Videoinspelning utav dans sessioner. observation skedde utav deltagarnas interaktion med varandra under pågående dans. Kvalitativ innehållsanalys.	När personerna med demens fick möjligheten att dansa i kombination med musik kunde man se hur musiken och dansen ledde till att de kunde uttrycka sig på många olika sätt som tidigare inte kunnat observeras.	Bra
Stevens, J. Australien 2011	Stand up for dementia: Performance. Improvisation and stand up comedy as therapy for people with dementia; qualitative	Att undersöka effekten av stand up comedy och improvisations workshop hos personer med demens i tidigt stadium	Semistrukturerade intervjuer. Kvalitativ innehållsanalys.	Personerna med demens visade bättre förmåga att kommunicera med omgivningen, lärde sig att komma ihåg meningar. Programmet upplevdes som mycket tillfredställande utav både personerna med demens och hälso-sjukvårdspersonalen	Bra
Woolhiser Stallings, J. USA 2010	Collage as a therapeutic modality for reminiscence in patients with dementia	Syftet var att utvärdera om collage med bilder kunde främja reminiscense hos personer med demens och om det kunde leda till bättre förmåga till uttryck och känsla av kontroll.	Videoinspelningar och observationer. Kvalitativ innehållsanalys.	Personerna med demens associerade och kopplade bilderna till tidigare upplevda händelser samt personer som de känt. Minnen återuppväcktes och ledde till förmågan att kommunicera.	Medelbra

Bilaga 4 Analysförfarande

Meningensheter	Översättning	Kondensering	Kodning	Huvudkategori
<p>The personal recollection is prompted by the photograph but is not about the depicted event. Specifically, the respondent reflects on how she did not have many holidays when she was younger and relates this to the death of her father and her mother's subsequent remarriage</p>	<p>Här uppkommer minnen kopplade till bilden som visas, men dock inte utav händelsen som sker i bilden. Speciellt reflekterar respondenten över att hon inte hade många semestrar när hon var yngre och relaterar det till faderns död och hennes mors efterföljande giftermål.</p>	<p>En bild på människor på semester väcker minnen om hur lite semester personen fick vara med om på grund av faderns död, hur livet aldrig blev sig likt igen.</p>	<p>Känsla av dåtid</p>	<p>Bilder och Berättelser</p>
<p>While making his collage he said the number eight and made a stair step motion with his hand, perhaps referring to his eight children. Although difficult to understand, many of his verbalizations and interactions with the images indicated that they had evoked a process of reminiscence for him.</p>	<p>Medan han skapade sitt collage med bilder sa han numret 8 och gjorde rörelser med sina fingrar och gjorde en trapp liknade rörelse, kanske refererade han till sina 8 barn. Trots att det var svårt att förstå honom tydde hans verbala kommunikation och interaktion att bilderna ledde till en process där reminiscens föregick.</p>	<p>Han sa numret 8, vilket kunde refereras till hans 8 barn samtidigt som han skapade sin collage av bilder. Hans interaktion med bilderna tydde på en process där reminiscens föregick.</p>	<p>Interaktion med bilderna ledde till reminiscens.</p>	<p>Bilder och berättelser</p>
<p>Talking Mats were shown to be more effective than both structured and unstructured conversation in allowing people with dementia to communicate their views about their well-Being.</p>	<p>Talking Mats visade sig vara mer effektiv än både strukturerad och ostrukturerade konversationer när personer med demens skulle kommunicera gällande deras syn på deras välmående.</p>	<p>Talking Mats gav möjlighet att få berätta om välmående</p>	<p>Berättelser</p>	<p>Bilder och Berättelser</p>
<p>The pictures are really clear; they helped me to remember when i couldn't find the right word</p>	<p>Bilderna är verkligen klara och tydliga, de hjälpte mig att komma ihåg när jag inte kunde finna rätt ord Bilderna hjälper mig att komma ihåg när jag inte kan finna orden.</p>	<p>Finner ord med hjälp av bilder.</p>	<p>Finner ord</p>	<p>Bilder och Berättelser</p>
<p>I almost cried when she started to sing. I never thought that was possible because she never says more than "yes" or "no".</p>	<p>Jag började nästan gråta när hon började sjunga. Jag trodde aldrig att det var möjligt för att hon aldrig säger något annat än "ja" och "nej".</p>	<p>Från att enbart ha använt orden ja och nej sjunger hon nu en hel sång.</p>	<p>Musik och sång har inverkan på den verbala kommunikationen</p>	<p>Musik och sång</p>
<p>Most of all, the singing and music seem to function as reminders of feelings, and are used by the participants to express feelings when they have no words.</p>	<p>Framförallt verkade sjungandet och musiken fungera som påminnelse av känslor, och användes av deltagarna för att uttrycka känslor när de inte hade ord.</p>	<p>Deltagarna använder sjungandet och musiken för att ge uttryck för sina känslor när ord inte kommer fram.</p>	<p>Hjälp för att uttrycka för känslor.</p>	<p>Musik och sång</p>

<p>None of their charges could ever remember where they had been or what they had done by the time they came home from their respite session. With regard to the stand-up comedy and improvisation respite programme four of the six carers reported that they had been surprised that the person they care for was able to indicate they had been doing 'something funny' on their return from the comedy workshops.</p>	<p>Ingen av deras brukare kunde någonsin komma ihåg var de hade varit eller vad de hade gjort när de väl kommit hem från sina aktiviteter. Med hänvisning till stand up Comedy och improvisationsprogrammet rapporterade fyra av sex vårdgivare att de var överraskade att den personen de tog hand om indikerade att den hade gjort 'något roligt' när de återvände från komedi workshopen.</p>	<p>Majoriteten av vårdarna rapporterade en förändring i brukarnas minne.</p>	<p>Minne.</p>	<p>Dans och uppvisning.</p>
<p>Another patient showed greater interest in coming in contact with other people and in going for exercise sessions, which she had never wanted to do before.</p>	<p>En annan patient visade ett större intresse att komma i kontakt med andra människor och att gå på tränings-sessioner, vilket hon förut aldrig gjorde.</p>	<p>Visade vilja att komma i kontakt med andra personer och gå på sociala aktiviteter.</p>	<p>Ökad socialt liv.</p>	<p>Dans och uppvisning.</p>